

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ അയോധ്യാകാണ്ഡേ

॥ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ശ്രീസീതാലക്ഷ്മണഭരതശത്രുഘ്നഹനുമത്സമേത ശ്രീരാമചന്ദ്ര
പരബ്രഹ്മണേ നമഃ

॥ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ॥

ശ്രീരാമലക്ഷ്മണസംവാദഃ ശ്രീരാമസ്യാദേശേന ലക്ഷ്മണസ്യ
സുഹൃജ്ജനാനാമന്തരേ ദിവ്യമായുധമാനീയ ച വനം
ഗന്തുമുദ്യമഃ ശ്രീരാമേണ തം പ്രതി ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ധനം
വിതരിതും സ്വകീയവിചാരസ്യ പ്രകടനം

ഏവം ശ്രുത്വാ സ സംവാദം
ലക്ഷ്മണഃ പൂർവമാഗതഃ |
ബാഷ്പപർയാകുലമുഖഃ
ശോകം സോഽധുമശക്നുവൻ || 2.31.1 ||

സ ഭ്രാതൃശ്ചരണൗ ഗാഢം
നിപീഡ്യ രഘുനന്ദനഃ |
സീതാമുവാചാതിയശാം
രാഘവം ച മഹാവ്രതം || 2.31.2 ||

യദി ഗന്തും കൃതാ ബുദ്ധി -
ർവനം മൃഗഗജായുതം |
അഹം ത്യാനുഗമിഷ്യാമി
വനമഗ്രേ ധനുർധരഃ || 2.31.3 ||

മയാ സമേതോഽരൺയാനി
 രമ്യാണി വിചരിഷ്യസി |
 പക്ഷിഭിർമഗയുമൈശ്വ
 സംഘുഷ്ടാനി സമന്തതഃ || 2.31.4 ||

ന ദേവലോകാക്രമണം
 നാമരത്നമഹം വൃണേ |
 ഐശ്വര്യം ചാപി ലോകാനാം
 കാമയേ ന ത്വയാ വിനാ || 2.31.5 ||

ഏവം ബ്രുവാണഃ സൗമിത്രി -
 ര്വനവാസായ നിശ്ചിതഃ |
 രാമേണ ബഹുഭിഃ സാന്നൈ -
 ര്നിഷിദ്ധഃ പുനരബ്രവീത് || 2.31.6 ||

അനുജ്ഞാതസ്തു ഭവതാ
 പൂർവമേവ യദസ്മ്യഹം |
 കിമിദാനീം പുനരപി
 ക്രിയതേ മേ നിവാരണം || 2.31.7 ||

യദർഥം പ്രതിഷേധോ മേ
 ക്രിയതേ ഗന്തുമിച്ഛതഃ |
 ഏതദിച്ഛാമി വിജ്ഞാതും
 സംശയോ ഹി മമാനഘ || 2.31.8 ||

തതോഽബ്രവീൻമഹാതേജാ
 രാമോ ലക്ഷ്മണമഗ്രതഃ |
 സ്ഥിതം പ്രാഗ്ഗാമിനം ധീരം
 യാചമാനം കൃതാഞ്ജലിം || 2.31.9 ||

സ്നിഗ്ധോ ധർമരതോ ധീരഃ
 സതതം സത്പഥേ സ്ഥിതഃ |
 പ്രിയഃ പ്രാണസമോ വശ്യോ
 വിജേയശ്ച സഖാ ച മേ || 2.31.10 ||

മയാദ്യ സഹ സൗമിത്രേ
 ത്വയി ഗച്ഛതി തദ്വനം |
 കോ ഭജിഷ്യതി കൗസൽയാം
 സുമിത്രാം വാ യശസ്വിനീം || 2.31.11 ||

അഭിവർഷതി കാമൈര്യഃ
 പർജന്യഃ പുഥിവീമിവ |
 സ കാമപാശപര്യസ്തോ
 മഹാതേജാ മഹീപതിഃ || 2.31.12 ||

സാ ഹി രാജ്യമിദം പ്രാപ്യ
 നൃപസ്യാശ്വപതേഃ സുതാ |
 ദുഃഖിതാനാം സപത്നീനാം
 ന കരിഷ്യതി ശോഭനം || 2.31.13 ||

ന ഭരിഷ്യതി കൗസൽയാം
 സുമിത്രാം ച സുദുഃഖിതാം |
 ഭരതോ രാജ്യമാസാദ്യ
 കൈകേയോം പര്യവസ്ഥിതഃ || 2.31.14 ||

താമാർയാം സ്വയമേവേഹ
 രാജാനുഗ്രഹണേന വാ |
 സൗമിത്രേ ഭര കൗസൽയാ -
 മുക്തമർഥമമും ചര || 2.31.15 ||

ഏവം മയി ച തേ ഭക്തി -

ർഭവിഷ്യതി സുദർശിതാ |

ധർമ്മജ്ഞഗുരുപൂജായാം

ധർമശ്ചാപ്യതുലോ മഹാൻ || 2.31.16 ||

ഏവം കുരുഷ്വ സൗമിത്രേ

മത്കൃതേ രഘുനന്ദന |

അസ്മാദിർവിപ്രഹീണായാ

മാതൂർനോ ന ഭവേത് സുഖം || 2.31.17 ||

ഏവമുക്തസ്തു രാമേണ

ലക്ഷ്മണഃ ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ |

പ്രത്യുവാച തദാ രാമം

വാക്യജ്ഞോ വാക്യകോവിദം || 2.31.18 ||

തവൈവ തേജസാ വീര

ഭരതഃ പൂജയിഷ്യതി |

കൗസൽയാം ച സുമിത്രാം ച

പ്രയതോ നാസ്തി സംശയഃ || 2.31.19 ||

യദി ദുഃസ്ഥോ ന രക്ഷത

ഭരതോ രാജ്യമുത്തമം |

പ്രാപ്യ ദുർമനസാ വീര

ഗർവേണ ച വിശേഷതഃ || 2.31.20 ||

തമഹം ദുർമതിം ക്രൂരം

വധിഷ്യാമി ന സംശയഃ |

തത്പക്ഷാനപി താൻ സർവാം -

സ്ത്രൈലോക്യമപി കിം തു സാ || 2.31.21 ||

കൗസൽയാ ബിഭൃയാദാർയാ
 സഹസ്രം മദ്വിധാനപി |
 യന്യാഃ സഹസ്രം ഗ്രാമാണാം
 സമ്പ്രാപ്തമുപജീവിനാം || 2.31.22 ||

തദാത്മഭരണേ ചൈവ
 മമ മാതുസ്തമൈവ ച |
 പര്യാപ്താ മദ്വിധാനാം ച
 ഭരണായ മനസ്വിനീ || 2.31.23 ||

കുരുഷ്വ മാമനുചരം
 വൈധർമ്യം നേഹ വിദ്യതേ |
 കൃതാർഥോഹം ഭവിഷ്യാമി
 തവ ചാർഥഃ പ്രകൽപ്യതേ || 2.31.24 ||

ധനുരാദായ സഗുണം
 ഖനിത്രപിടകാധരഃ |
 അഗ്രതസ്തേ ഗമിഷ്യാമി
 പന്മാനം തവ ദർശയൻ || 2.31.25 ||

ആഹരിഷ്യാമി തേ നിത്യം
 മൂലാനി ച ഫലാനി ച |
 വന്ധാനി ച തമാന്ധാനി
 സ്വാഹാർഹാണി തപസ്വിനാം || 2.31.26 ||

ഭവാംസ്തു സഹ വൈദേഹ്യാ
 ഗിരിസാനുഷു രംസ്യസേ |
 അഹം സർവം കരിഷ്യാമി
 ജാഗ്രതഃ സ്വപതശ്ച തേ || 2.31.27 ||

രാമസ്ത്വനേന വാക്യേന
 സുപ്രീതഃ പ്രത്യുവാച തം |
 വ്രജാപൃച്ഛസ്വ സൗമിത്രേ
 സർവമേവ സുഹൃജ്ജനം || 2.31.28 ||

യേ ച രാജേന്താ ദദൗ ദിവ്യേ
 മഹാത്മാ വരുണഃ സ്വയം |
 ജനകസ്യ മഹായജേന്ത
 ധനുഷീ രൗദ്രദർശനേ || 2.31.29 ||

അഭേദേ കവചേ ദിവ്യേ
 തുണീ ചാക്ഷയുസായകൗ |
 ആദിത്യവിമലാഭൗ ദ്വൗ
 ഖഡ്ഗൗ ഹേമപരിഷ്കൃതൗ || 2.31.30 ||

സത്കൃത്യ നിഹിതം സർവ -
 മേതദാചാര്യസദ്മനി |
 സർവമായുധമാദായ
 ക്ഷിപ്രമാവ്രജ ലക്ഷ്മണ || 2.31.31 ||

സ സുഹൃജ്ജനമാമന്തര്യ
 വനവാസായ നിശ്ചിതഃ |
 ഇക്ഷ്വാകുഗുരുമാഗമ്യ
 ജഗ്രാഹായുധമുത്തമം || 2.31.32 ||

തദ് ദിവ്യം രാജശാർദൂലഃ
 സത്കൃതം മാൽയഭൂഷിതം |
 രാമായ ദർശയാമാസ
 സൗമിത്രിഃ സർവമായുധം || 2.31.33 ||

തമുവാചാത്മവാൻ രാമഃ

പ്രീത്യാ ലക്ഷ്മണമാഗതം |

കാലേ ത്വമാഗതഃ സൗമ്യ

കാങ്ക്ഷിതേ മമ ലക്ഷ്മണ || 2.31.34 ||

അഹം പ്രദാതുമിച്ഛാമി

യദിദം മാമകം ധനം |

ബ്രാഹ്മണേഭ്യസ്തപസ്വിഭ്യ -

സ്ത്വയാ സഹ പരന്തപ || 2.31.35 ||

വസന്തീഹ ദൃഢം ഭക്ത്യാ

ഗുരുഷു ദ്വിജസത്തമാഃ |

തേഷാമപി ച മേ ഭൂയഃ

സർവേഷാം ചോപജീവിനാം || 2.31.36 ||

വസിഷ്ഠപുത്രം തു സുയജ്ഞമാർയം

ത്വമാനയാശു പ്രവരം ദ്വിജാനാം |

അപി പ്രയാസ്യാമി വനം സമസ്താ -

നഭ്യർച്യ ശിഷ്ടാനപരാൻ ദ്വിജാതീൻ || 2.31.37 ||

|| ഇത്യാർഷേ ശ്രീമദ്രാമായണേ വാൽമീകീയേ ആദികാവ്യേ

അയോധ്യാകാണ്ഡേ ഏകത്രിംശഃ സർഗഃ ||